

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOLA.“

Êr banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD

Nr. 1339/1894:

Înștiințare.

Esaminele de cualificațiune învățătorască se vor ține cu începere din 20 Octomvre stilul v. an. curinte.

Recursele se se substernă la acest Consistoriu până în 10 Octomvre stilul vechiu a. c.

Recursele se se ajusteze cu :

- estras de botez,
- absolutoriu preparandial și
- adeverință despre practică.

Arad, din ședința dela 5 Septembrie 1894.

Consistorial eparchial gr. or. român
din Arad.

Biserica și condițiunile omului de viață și dezvoltare.

Pomul din grădină și arborele din pădure cresc, și se dezvoltă; și suportă cu succes greutatea și vijeliile vremurilor, cari vin asupra-le, dacă condițiunile de viață (pământul și clima) le sunt favorabile. Din contră pomul din grădină și arborele din pădure nu pot rezista greutății vremurilor, și nu se pot dezvolta, dacă condițiunile de viață și dezvoltare nu le sunt favorabile. Sôrtea pomului din grădină și a arborsului din pădure o au în ceea ce privește condițiunile de viață și dezvoltare toate ființele cu viață, cari trăiesc pe acest pământ, și alaturia cu ele și omul. Între om însă și între celelalte vietăți din lume există în ceea ce privește viața și dezvoltarea sa o însemnată deosebire. Plantele și celelalte vietăți din lume după natura și destinațiunea lor au numai o formă de viață: viața fizică. Omul însă este „zidit după chipul și asemănarea lui Dumnezeu,“ și astfel omul are trei forme de viață, și

anume: viața fizică, viața intelectuală și viața morală. Tote aceste trei vieți și forme de viață ale omului își reclamază hrana și condițiunile de dezvoltare. Și omul se dezvoltă, înaintează, și își mărește puterea de rezistență și capacitatea de luptă încontra greutăților vremurilor și încontra mulțimei de dușmani, carea îl impresoră, numai întru atâta, întru cât dispune în măsura corespunzătoare de toate condițiunile de viață și dezvoltare pentru toate cele trei forme de viață ale sale, și întru cât toate aceste trei forme de viață se dezvoltă, și alimentează în deplină armonie.

Pentru viața și dezvoltarea fizică omul are trebuință de: mancare, îmbrăcăminte și locuință.

Pentru viața și dezvoltarea vieții intelectuale omul are trebuință: a) să se cunoască pe sine, și anume: puterile, slăbiciunile și trebuințele vieții și naturii sale proprii, precum și rola și chemarea, ce are să o împlinescă pe acest pământ; b) să cunoască pe Ziditorul său, precum și raportul dintre densul și Cel ce i-a dat existența.

Viața morală a omului se dezvoltă, și se alimentează a) prin capacitatea de a cunoaște, și a ști să distingem totdeauna și între toate împrejurările binele de rău; b) prin capacitatea de a fi stăpâni preste noi înșine, preste forțele și slăbiciunile noastre; și c) prin capacitatea și plăcerea de a activa în modul nostru de gândire și acțiune voința acelei Ființe pre înalte, al căreia „chip și asemănare“ purtăm; și astfel omul a deveni stăpân preste pământ, preste puterile și bogățiile lui și a-ne poté urma cu spor și cu succes mersul spre bine și fericire: scopul suprem al vieții omenești.

Lucrăză și se străduiesce fie-care om să ajungă la bine și la fericire. Dar vederile și aspirațiunile omenilor sunt diferite după timp și împrejurări și în prima linia după modul și puterea, pre carea o eșercăză asupra omenilor religiunea și biserica, organizațiunea sociala cu virtuțile și slăbiciunile timpului, în carele trăiesc.

Între diferitele vederi, de cari au fost conduși, și de cari se conduc omenii și popórele, și cari le regulăză modul de gândire și acțiune, este natural, că numai acelea pot să fiă nimerite, cari sunt în deplină conformitate cu natura omenescă și cu scopul, pentru carele trăiesc omul pre acest pământ.

S'a luptat, și s'a strădnit mintea omenescă în decursul veacurilor să afe, și să-și însușescă aceste nimerite vederi, și să aibă în ele un rađim și o direcțiune sigură în viață. Tótă lupta și stăruințele de veacuri ale neamului omenesc, îndreptate în această direcțiune s'au arătat și dovedit pré puțin productive. Chiar prin această luptă și îndelungă strădaniă a neamului omenesc de a-și da sieși legi și o nimerită direcțiune vieții și desvóltării s'a dovedit tocma contrariul. S'a dovedit adecă, că omul singur de sine nu este în stare a-și da o singură direcțiune pentru viață și desvóltare fără ajutorul și îngrijirea Celui ce l'a zidit. În statul cel puternic al Romei în timpul împăraților sciința omenescă, productele unei intensive și seculare activități omeuesci, erau destul de înaintate. Și statul roman luase îngrijirile trebuincióse, ca sciința omenescă prin școle și biblioteci poporale să-se răspândescă. Dar sciința omenescă cu tóte forțele ei n'au potut să mântuiescă de apunere statul cel mai puternic al anticității. Și faptul acesta nu ne póte surprinde. Astfelu este creat omul, ca pre acest pământ să aibă o rolă mijlocitóriă între pământ și Ceriu. Și deci natural este, că omul pre acest pământ numai atunci trăiesc, și lucrăză conform naturii și scopului, pentru carele trăiesc, când în modul său de gândire și acțiune representăză voința Ceriului, voința lui Dumnezeu. Astfelu ideia fundamentală a vieții și desvóltării omenesci consistă: întru a cunoșce pre Dumnezeu și a-ne inspira în modul nostru de gândire și acțiune de sfanta și neînșelătória Sa voință. Chrana cea mai însemnată a vieții nostre intelectuale și morale pre carea mintea și scrutările neobosite de veacuri ale minții omenesci nu ni-o au potut da, ni-o-a

dat Dumnezeu însuși în formă pozitivă prin descoperirea Sa dumneđeiescă.

S'a descoperit Dumnezeu omului prin făpturile sale, prin univers (descoperirea naturală). Și ca omul să nu aibă nici un felu de îndoielă asupra pozițiunii și scopului, pre carele îl urmăresc prin viață, s'a descoperit Dumnezeu omului și în mod supranatural prin profeți și prin însuși Fiiul Său, Domnul și Mântuitoriul nostru Isus Christos. Prin descoperirea naturală (cartea cea deschisă a naturii și lumii fizice, văđute), precum și prin descoperirea supranaturală, prin sfânta scriptură vorbesc neîntrerupt Dumnezeu cu omul, îl învață, și îndemná la împlinirea datorințelor împreunate cu viața și cu chemarea, pre carea are să-o plinescă pre acest pământ. Și omul își căscigă, și dispune de condițiunile de viață și desvóltare pentru întreita sa viață: fizică, intelectuală și morală, numai întru atâta, încât în modul său de gândire și acțiune ascultă de glasul lui Dumnezeu.

Domnul, carele s'a descoperit pre sine omului, a îngrijit tot de odată, ca vecinic să petrecă în mijlocul neamului omenesc prin sfânta Lui biserică.

Biserica este, organismul viu și văđut, instituit de Mântuitoriul Christos, carele vecinic lucrăză prin mijlócele lăsate de Densul (doctrina, cultul și disciplina) spre a conduce pre om la perfecțiunea creștinescă a și prin această la bunastare și fericire.

Istoria acestui dumneđeiesc organism de veacuri nouespredece, de când funcționăză, ne este apoi mărturiă, că neamul omenesc a dispus de condițiunile de viață numai în acea măsură, în carea a ascultat și și-a supus voința sa voinței lui Dumnezeu și glasului sfinte sale biserici.

O dorință.

(Sciire poporala.)

„Hei, măi băieți, đică cine ce va vrea, eu știu una și bună, carea nu-mi va eși din capul meu nici odată. Eu n'am avut norocul să învăț multă carte în tinerețe. Pe vremea mea nu erau prin sate atâtea școle, ca acum; și părinții, cari voiau să-și dea pruncii la învățătură, îi-trimeteau acasă la dascalul. Acolo învățiau să cetescă, să scrie, puțină socótă și rugăciunile. Atâta era totul. La noi în sat era însă un dascăl vestit, dascălul Veveriță, și vă pot spune, că deși am umblat puțin la școlă, dar bună carte am învățat dela el.

Dascălul Veveriță era un om vezel și cu multă învățătură, și apoi după ce isprăviam cu cetitul și cu scrisórea, ne mai spunea lucruri de demult și învă-

țături frumoase;  r noi ascultam cu mare drag. Pare că-l aud și acum, fi  iertat, când ne  icea de multe ori: „m i băieți, vedeți voi, cum este românul ast di de necăjit și de amărit, să țineți minte dela mine, românul este de neam ales, și de viță inalt , șciți, povestea vorbii: viță de vii , carea ori unde o vei pune, totdeuna invii , nn este viță de urzică, carea să uscă. Rom nul are minte bună, și este isteț din fire. El este voinic și bun de muncă. Ți-este dragă lumea, c nd l'-veți pre român, că se pune la muncă cu tot  inim'a. C nd i-stă românului g ndul la lucru, de ori-ce să apucă, tóte la sf rșese bine.

Dar să vedeți, noi mai toți avem un păcat mare, de carele de nu ne vom lăsa, ne sparge capul, și ca să-l sciiți și voi,  t  să vi-l spun acum. Ascultați bine, ce vă spun, că  eu până când mi-s'a plecat aste spate, am v dut, și am pățit și eu multe. Apoi șciți vorba vechi : omul b tr n și o sută de florini totdeuna sunt buni la casă.

Păcatul nostru este, că de multe ori suntem neg ndiți, și trăim fără socotéla. Pr  adese ori ne apucăm de lucru, fără să g ndim, cum are să i s ;  r după-ce am v dut, că nu este bine, ce am făcut, vedem unde am greșit, dar atunci pace bună, este pr  târđiu. O p țim, că țiganul cu calul din poveste, care poveste, dacă nu o șciți să vi-o spun eu acum. Unui biet țigan i-c duse calul in drum, de obos l  și de f me, și voia să se ducă și el din ac st  lume. Țiganul nepot nd să-l scóle, lu  o traistă cu ovăs și i-o scutura dinainte, dar calul nici grijă nu mai avea acum de ov sul țiganului. V dind ac sta un turcu, ce tocma trecea pre acolo, i- ice țiganului: „bre țigane, de departe, de departe s'o fi făcut asta, acum este pr  târđiu.“

Așa o p țim și noi de multe ori, ne apucăm aș  cum vine, mai de una mai de alta, și c nd ne trezim, că este rău, și vedem unde am greșit, am șci să indrept m, dar este pr  târđiu. Dacă am fi inș  cu mai multă grijă, și inainte de ce ne apucăm de lucru, ne am face socotéla, cum are să i s , și ce să facem, ca să re s  bine lucrurile nóstre, apoi te ai uita, că tóte ne ar merge bine, și nu ne am pot  pl nge de nimic.

Ei, s rac  minte, unde ai fost mai nainte?

De multe ori am pățit eu aș , și am v dut și pre alții p țind. Și apoi nimic nu pl teșee omul mai scump in lume, dec t greșelele sale; dar cei faci necazului, bag s m  aș  este făcut omul, să nu-și prec p  binele său, și se caute mai mult r ul, dec t binele in ac st  lume.

* * *

Astfel povestia intr'o  i moș Nic  Bogatul cătră omenii, cu cari mergea dela oraș cătră casă. Moș Nic  era un b tr n vesel și cu stare bună. Era vestit de om cu minte și cu socotélă, un om, carele nu mai sf rș  nici odată povestile și glumele,

ca și inv țaturile frumoase. De aceea toți, c ți ilcunoscean, să grămădeau pre l ng  el, să-l intreb  și să-l asculte, și să s mțiau bine, c nd le povestia din pățaniile lui. Aș  și de astă dată se adunas r  impregiurul lui o mulțime de omeni, tineri și b tr ni, și mai buni și mai răi, șcii cum este lumea, de tótă s ma.

Cu el mergea de astă dată și un nepot al său Corneliu Logofăt, om tiner de cur nd căsătorit și cu stare bună, dar un om ușor, șciți cum sunt cei mai mulți tineri, la care nu să prea muceđiau banii in pungă. Lui i-r mas se dela parinți avere frumoșă, și să și căsătorise bine; dar fusese numai singur la parinți, și aș  crescuse cam r sf tat. El nu șcia, cum să c scig  banul, pentru că r mas se dela parinți, in de tóte; de cheltuit inș  cheltuia banii ușor, fără să gândescă, că grămada, din carea tot iai, și numai puni nimic la loc, lesne se gată, de socotești, că n'a mai fost, de c nd este lumea.

De aceea lui Nic , carele era necăjit pre Corneliu, i-veni bine la socotélă, când după ce  ise cuvintele, că cei mai mulți omeni „caută mai mult r ul dec t binele“ ințepu a vorbi unul din cei de față.

* * *

„Mare o vorbiși moș Nic , respunse Avram Dob nd . Nu sum nici eu de ieri de alaltăieri, am v dut, și am auđit și eu c te ceva in viț a mea, dar eu cu mintea mea, bună rea cum este, nu cred se fi , c t ține D eu p m ntul, om, carele s  nu-și vrea binele său, și care să-și dor sc  vre-odată r ul.

Avram Dob nd  era om muncitor și f rte de omeni . El șcia, cum să c scige banul, dar parecă era altă m ni  a lui D eu pre el. Nu să șcia chivernisi. Nu șcia, cum să păstreze banul in m na sa, și la el cum venia, aș  să și ducea, de părea, că-l spală apa.

De aceea Moș Nic , când apucă Avram să vorbéscă, ințepu a z mbi. G ndea in sine, lasă că-ți voi spune eu și ție, ce te d re. Deci ințepu a vorbi:

„Și tu ai dreptate vere Avrame, după g ndul și socotéla ta aș  este, dar în ascultați-me, să vă spun o pildă din viț a mea, și apoi veți ved , că nu g ndiți bine, și că tot cunosc eu mai bine lumea și necazurile  i, dec t voi.

C nd eram eu om tiner, eram și eu ca voi, g ndeam, că câte paseri sb r , tóte sunt bune de m ncare. Aveam casă bună, aveam moși  destul , cu un cuv nt aveam de tóte. Astfel socoteam in mine, că nu mai am trebuință de nimic, mă lăsam in tóte pre servitori, până când șciți apoi ce a urmaț, am ințrat in datorii, de ajunsesem să mi-se v nd  tóte la dob , și eu să r m n ca vai de mine, de risul și b țjocura lumii.

Nec jit cum cram, m'am dus intr'o  i la popa Ilie din satul vecin, să-l intreb de sfat. Auđisem dela mulți, că popa Ilie este om cu frica lui D eu și cu inv țatur  bună, și că ori-cine i-a ințrat in casă,

n'a eșit dela densus nemângăiat. Așa într'o Duminică după amăzi am pus caii la trăsură și m'am dus. Ajungând la densus îl-afai în grădină, ședând la umbra unui nuc cu o carte în mână. După ce-iam sărutat mâna, și-l întrebaiu de sănătate, începui a-i spune necazurile. Povestii tóte din fir în pěr, ér după-ce am gătat, vėđui, că părintele se uită odată lung la mine, și apoi începui să-mi vorbescă.

* * *

Popa Ilie era om bătrân cu barba și cu pěrul alb, cunoscuse pre tata, fiă iertat, și din fața lui se vedea, că-i pare rău de cele ce i-am spus cu atât mai vėrtos, că șcia în ce stare am rămas după părinți.

„Ei nepóte, imi đisě părintele, pre rea cale ai apucat cu lucrurile tale, și în rea dógă ai ajuns. Dar se veđi, când vrea omul cu tótă inima să-se îndrepteze, apoi póte să-i mėrgă érašii bine. Din cele ce mi-ai spus eu vėđ, că unde este la tine greșela. Tu ai fost negândit, ca și mulți ómeni de sėma ta, și în loc să-ți chiverniseșci binele, ce 'ți-a rămas dela părinți, te ai dat la petreceri, la bėtură și la lucruri de nimic. Acum veđi tu bine din pățania ta, că pre calea acėsta nu mai poți merge, dacă nu voieșci să ajungi la sapă de lemn. Bine era să înveți din pățania altora, dar acum ce să faci, învėță barem din pățania ta, îndrepteză-ți purtările, pune-te pe lucru, lasă-te de bėtură, légă banul, când il-capeți în mână, șcii cum este vorba, cu nouě noduri, și apoi bun este Dđeu, nu te va lăsa. Pune-ți nădejdea într'ensul, și abate din mâni la lucru din đii până în nópte, și în câțiva ani vei vedé, că vei fi cu totul alt om, pentru-că se veđi pre omul muncitoriu și de omeniă, nu-l lasă Dđeu nici odată. El îi-ajută, și în scurtă vreme tóte îi merg bine.

Tu esti om tiner, și cum este omul mai în putere. 'Ți-a dat Dđeu minte bună, nu este bine să îngropi talantul, ci ai detorința să-l înmulțeșci. Uite, nepóte, Dđeu a dat omului întru prisosință pre pământ tóte bunătățile, de cari are trebuință. Dar dacă vrea omul să-le aibă, și să-se împărtășescă de ele, trebuie să lucre, și se și-le căscige, și apoi de lucru să nu se spariă omul nici odată.

Omul cu minte șcie, că lucrul este vieță și isvorul de vieță. Lucrul este isvorul tuturor bunătăților și fundamentul fericirii neamului omenesc. De aceea lasă-te de vieța ta de până acum, dute acasă, și fii alt om, fă și tu ce făcea tatăl tėu, fie iertat. Munceșce și cruță și tu ca el, și apoi de bună sėmă imi-vei mulțami de sfat. Ține minte dela mine nepóte, cine vrea să lucre în lume, își-căscigă tot ce doreșce. Veđi cāmpul cel mare, se șcii, că nu este al cui il-stėpăneșce astăđi, ci este al omului, care munceșce. Prin muncă și cruțare s'au făcut tóte lucrurile mari și bune în lume.

Munca și cruțarea te face să ai de tóte, și să nu-ți pese de nimenea; ér fără de muncă și grije tóte să prăpădesc. Omului leneș și fără socotelă poți

să-i dai comorile lui Iov pre mână, și tot sėrac și amărit va fi, în timp ce omul harnic șcie să scótă și din petri bani și avere.

Omul în lume n'are trebuință, decât să gândescă și să lucre, și tóte îi-merg bine. „Fă și tu astfel și vei vedé, că vei fi totdeuna vesel și voios și vei ajunge să fii domn și stėpân preste tóte cele ce le doreșci.“

* * *

După aceste cuvinte i-am sărutat mâna, și mulțemindu-i pentru buna primire și pentru sfaturile date plecai cătră casă. Pe drum gândeam, că se mor de necaz, imi-adeuceam aminte, că la tóte sunt vina numai pėcatele mele, cari acum tóte odată mi veniră în minte, și pare că era ceva în lăuntrul meu, care nu voia a-mi da pace, ci mă mustra cu asprime, așa încât durere ca atunci n'am avut în vieța mea, și să ferescă Dđeu de ea pre tótă lumea.

Mai întâi mi-am adus aminte, că la ospėțul meu, când m'am însurat, am cheltuil a nimica atăția bani, cu câți a-și fi potut trăi câțiva ani. Ei, mare nebuniă am făcut eu, de am ținut ospėțulu cu tot satul o sėptėmână de đile, și am cheltuit toți banii gata, cari mi rămasese dela părinți, ér după aceea, ca să arėt lumii, că sum gazdă mare, mi-am cumpėrat doi cai și trăsură frumósă, se me preumblu cu nevėsta pre la oraș și altele, ér moșia mea o am lăsat pre streini, cari mi-a prăpădit boi, caru și plugu, de la anul, dupăce m'am însurat, am trebuit să le cumpėr tóte de nou.

Prin negrija mea ajunsėsem, de în tótă đina aveam trebuință să cumpėr câte ceva. Acum era un cal schiop, acum să strica o rótă la car și ferul dela plug, azi mi să prăpădia o vacă, mâne un bou, poi-mâne auđiam, că mi-s'a furat din bucate, și drumarii mi-au mncat cu caii otava dela livadă și altele.

Tot așa, și ér așa, o đii ca alta, și la tóte tot eu am fost vina, bine đisě părintele. Acum vedeam însumi cu ochii că unde am gresit, dar era târđiu, și d'odată mi am đis, „ce a fost verde s'a uscat, ce a fost dulce s'a mncat.“ Dar în necazul meu mi-am adus aminte, că Lica Precupețul a venit înainte cu câțiva ani la noi în sat, și cu munca lui o a dus departe. Ei, sėracă minte, unde ai fost până acum, mi-điceam în mine, unde a-și fi eu astėđi, cu averea dela părinți, dacă eram alt om. Astăđi poteam fi domn și stėpân, să nu fiă altul, ca mine în tot jurul acesta. De aci înainte, voiu și eu însě ce voiu face, Voiu arėta eu lumii eine sum. Bogatul mă chiamă, și bogat va să me fac. Mě voiú pune pe lucru, voiú trai cu socotelă, pre rând, pre rând voiu plăti datoriile, și apoi bun este Dđeu, le mai pot eu încă-face tóte bune. Dacă s'a potut ridica din nimica Li ca Precupețul si câți alți ca el, pentru ce să nu mă pot ridica și eu.

* * *

Gândind acestea am ajuns acasă. Aici nevêsta tocma m' așcepta cu cina. N'am voit însê a cina, și nu cină nici ea, după-ce me v'êdu așa de năcâjit. D'oue țile am fost ca nebuni am'êndoi. A treia țî însê schimbarâm am'êndoi servitorii, și plecai eu însumi cu un prunc al vecinului la câmp cu plugul, ér muierea începu a s'ê pune pe lucru, de s'ê mira de noi t'otă lumea.

De atunci înc'oce am fost și țiuva și n'optea și eu și soția mea la lucru, ér când aveam lucrători, eram tot pre lângă ei, și țeu am v'êdut, că dreptate a av'ut bietul dascalul Veveriță, când a țîș că : „ochii st'êpânului întăresc temeliele casei, și că d'oue mâni la lucru plătesc mai mult, decât banii adunați în ladă.“

De aci înainte t'ote mi-mers'era, laudă Domnului, mai bine. Incetul cu incetul mi-am plătit datoriile, și mi-am rescump'erat pământul. Mai târziu am mai cump'erat apoi o casă mai mare și câteva p'atrare de pământ, și astăđi nu schimb cu nimenea, și nu-mi p'êsă de nimic. Nu me tem, decât de D'đeu sântul.

De atunci înc'oce sum s'ănătos cu t'otă casa, și dacă m'ê vedeți așa de vesel și voinic, și dacă am de t'ote, s'ê șciți, că am s'ê le mulțemesc lui D'đeu și mânilor acestora. Lucrul și buna socot'elă, m'a făcut așa, precum m'ê vedeți, mi-am crescut pruncii bine, și șciu, că ei încă vor fi ómeni harnici și după m'ortea mea.

* * *

Acum uitați-v'ê voi înc'oce, tu Avrame, tu Corneliu și voi toți, s'ê înv'etați din cele ce v'am spus eu. Unde ași fi eu astăđi cu t'ote, dacă după-ce a murit tata, a-și fi trăit cu grije, și a-și fi căutat ca s'ê înmulțesc averea r'emasă dela parinți? Precum v'am spus însê eu în cei d'antăi 10 ani nu că n'am adunat nimic, dar ajuns'êsem de aveam mai multă d'atoriă, decât ce p'et'uia averea mea, și pot țice, că după 10 ani am început t'ote de nou, ca și cel mai s'êrac om. De aci încolo am șciut însê s'ê m'ê feresc de t'ote, și mi-am șciut purta n'ecazurile în lume.

Până aci tăcură cu toții. După-ce încetă însê din vorbă moșiu Nică, atunci îndată începu a vorbi Avram. „Hei moș Nică, lesne ți-a fost Dtale, dacă ai r'emas în de t'ote dela parinți. Să te fi v'êdut însê ce ai fi făcut, dacă ai fi r'emas ca mine numai cu sufletul, și ai fi mers vr'ó câțiva ani cătană, cum am mers eu ; atunci te a-și fi v'êdut eu, cum ți-ai fi cășcigat avere. V'êd, că muncesc și eu destul cu muiere cu tot, dar tot atât. Pământul de mai mulți ani nu rodeșce, d'ările sunt grele, și așa după ce faci s'ê-ți plăteșci porția, și ți-mai cumperi câte o haină, r'emâni cu nimica, te apucă i'erna cu podul gol.“

„Asa țeu,“ vere Avrame strigă Petrea Bum-băcilă, și eu lucru până nu mai pot, dar tot atât.

Anii cei rei m'au băgat și pre mine în datorii cu camete mari la jidovul din sat. Am ajuns acolo, de acum s'um tot cu frica în spinare, că mâne poimâne mi-vinde jidovul tot, și r'emân pre drumuri.

Asta v'êră am av'ut vr'ó d'ou'ê bucate, dar s'au împărțit câți toți pre ele, de acum n'am nici s'êm'entă, ér doi bouleni, ce-mi mai r'emas'era, mi-s'au v'êndut pentru dare. Ferescă D'đeu pe t'otă lumea de n'ecazurile mele.“

„Ei acum ce țici la t'ote acestea moș Nică, én să auđim, și s'ê te vedem, cum o vei mai suci“ adăogă Corneliu.

(Va urmă.)

Apel pentru istoria școl'elor.

„Istoria e înv'êtăt'orea poporălor.“
Helfert.

Conduc de dorința, de a da națiunei istoria școl'elor, am adunat cu zel și sacrificii materialul de date și documente pentru istoria culturală a poporului românesc, dinc'oci de munți.

Cercetările întreprinse astă v'êra în diversele regiuni, m'au convins, că multe date și documente p'et'ioșe, zac pe la particulari, și în unele archive parochiale.

Fiind de firmă convingere, că ori și care român își-va ținea de s'ântă d'atorință, de a servi cu ori și ce date și documente, întru edificarea acestui măreț monument al cultur'ei n'ostre naționale ; pe cari îmi voiu ținea de d'atorie — ale aminti, — că prin cine s'au comunicat ; rog pre toți cei ce ar poșede atari date și documente, se binevoi'escă a mi le trimite, spre ale folosi la istoria școl'elor.

Apelez în special la zelul onor. p'eoțimi și înv'êtătorimi române — fără diferință de confesiune — rogându-i a mi servi în special :

1. Cu ori și ce act, care ar documenta esistența de școl'e române, încă pe la finea seclului trecut, ori începutul seclului present ; precum și ori și ce act despre organizarea și inspecționarea acelor școl'e.

2. Testimonii stradate, acum 90—100 de ani, dela așa numitele „Norme.“

3. Protoc'ole vechi de cercularie din regiunile Bihorene, Ardelene și confiniul militariu banatic ; cari îmi lipsesc.

4. Ori și ce instrucțiuni apărute în cauza școl'ară, cum sunt d. e. Instrucție pentru școl'ele româneșci, Modul înv'êtării, Regule școl'asticeșci, cari au apărut la Buda ; precum și alte instrucțiuni și manuale școl'are vechi.

5. Considerând, că în acest studiu voiu face și istoricul literatur'ei n'ostre pedagogice-didactice, sunt rogați toți Domnii autori de manuale pedagogice-didactice, a trimite semnatului în Nagy-Banat-Komlos, câte un esemplariu ; pe cari le voiu revansa. Rog deci pe toți aceia, cari poșed atari documente și țin

cât de puțin la nimbul culturai noastre naționale, se nu întrelase ale comunica semnăturii.

Până când atâta indolență și desinteresare ! priviți și ultimul cătun germân, și vă veți convinge că-și are monografia sa ; ér noi, un popor de 3 milioane, nu avem istoria școlilor !

Banat-Comloșul-mare, 2 Septemvre 1894.

Iuliu Vuia.

D I V E R S E.

* *Culesul viilor* în comunele din promontoriul Aradului, în viile nimicite de filoxeră plantate cu viță americană, s'a început înainte cu două zile. Culesul de acum nu mai seamănă cu culesul de înainte cu câțiva ani. Dar vița americană începe a-șe validă. Și viile plantate cu viță americană ar fi avut rod destul de bun, dccă umblarea timpului le-ar fi fost mai priinciosă. Din cauza secetii strugurii în anul acesta au rămas foarte mici.

* *Fómete în Ungaria.* Cetim în jurnale, că ținuturile cele mai fertile din Ungaria în urma secetei din anul acesta sunt amenințate de fómete. Din incidentul acesta comitatul Bichiș a instituit o comisiune de fómete, orașele Seghedin și H.-M.-Vásárhely, precum și comitatul Ciongrad au luat hotărîrea, să cêră dela guvern relacsarea dărilor și sistarea execuțiunilor.

* *Mulțămîtă publică.* Subscrisul în numele comunității bisericeșei vin a-mi esprima mulțămîtă D-lor și conlocuitorilor noștrii *Nicolae Bufta* notariu comunal, carele a binevoit a dona pe séma s-tei biserici din Covăsint un ornat preoțesc în valóre de 100 fl., precum și proprietariului *Mitru Berzovan*, carele tot pe séma s-tei biserici din loc a binevoit a dona un baldachin foarte frumos în prețiu de 150 fl. — Dumneđeul carele a lăsat omeni cucernici și devotați cășii lui să li resplătescă lor și familielor lor însutit acêsta dragoste cătră biserică. — Covăsint la 18 Septemvre 1894. — *Mitru Luca*, m. p. epitrop.

* *Controla glotiștilor.* Din cele mai noué dispozițiuni ale ministrului de honvedî se vede, că a sosit timpul ca și glotiștii să se prezenteze la controlă. Bărbații cari să țin de glóta de pe teritoriul orașului Arad să vor presenta la controla din est an în zilele din 8, 9, 10, 11 și 12 Octobre n. a. c. în Arad. De glóte să țin toți cei născuți în anii 1852—1875 și au căpătat ca atari un certificat special. Informațiuni mai deamăruntul în sate și orașe trebuie să dee notarul sau respectivul organ al antistiei comunale însărcinat cu aceste agende comunale. În Arad controla se va ținé la comanda de glóte numărul 25, anume în localitățile casarmei și în ordine cronologică după ani.

* *Moravuri din Corea.* Diarele engleze scriu : în Corea fiecare casă are un beciu, nu spre a ținé

vin în el, ci a înmagazina căldură. Gura pivniței se află ceva mai departe de casă. În nópte rece, gaura se umple cu lemne și cu ale combustibile, căruia i-sé dá foc. Așa se încălđesce casa tótă nóptea. După Eskimoși, Coreenii mánăncă mai mult de cât tóte popórele. De aceea și dorm mult. Ei mánăncă mai totdeuna. Máncaarea lor favorită e carnea de cățel și beutura lor favorită e berea japoneză. Berăria imperială din Tokio produce bere escelentă, ca cea germână. Ca toți orientalii, coreenii mánăncă mult peșce. Între alte fructe în Coreea sunt mulți pepeni verđi. Sémănarea cartofilor e interđisă. În Coreea nu sunt hoteluri și restauranturi ci case de odihnă, unde călătorii se pot odihni și i-și fac singuri bucate. Acolo găsesce și bere japoneză. Coreenii țin la animale. Mai mult adoră pe șerpi. Nici un coreean nu va ucide un șerpe, dar și cel mai sêrac i-și va împărți pânea cu el. Ca și în China, așa și în Coreea sunt mulți ghicitori și vrăgitori, cei mai mulți orbi. Trêba lor principală este să gonéscă pe dracul ; unii îl bagă într'o sticlă și îl duc departe, unde nu póte face réu nimênui.

A V I S.

Adunarea procsimă învățatoréscă din inșp. Boroșineu, să va ținéa în Zărând, la 15/27 Sept. a. c. Să aviséză și pe acêsta cale toți învățatorii numiturii inșpectorat, pentru participare. — Program : Chiemarea Duhului sft ; cuvênt de deschidere, cetirea și autenticarea prot. ședinței trecute. Inv. L. Oprean prop. din limba română ; critica la propunere. Să cetesc temele aflate de mai bune lucrute din șed. trecută. — Propuneri eventuali. Cuvênt de încheiare. — Prândul comun la osp. din loc.

Boroșineu, la 6/18 1894.

Paul Duma, m. p.
preș.

Lazar Oprean, m. p.
not.

C O N C U R S E.

Pentru îndeplinirea unui post de capelan temporal, pe lângă veteranul preot *Mihai Lele*, la parochia de clasa a dóua din comuna **Agris**, — protopresbiteratul Șiria — pe basa decisului Ven. Consistoriu gr. or. român din Arad de dato 27 August (8 Septembre) 1894 Nr. 4236, și 4237 din an. curinte să escrie concurs cu termin de alegere pe 14/26 Octobre a. c.

Emolumintele sunt :

a] una sesiune pământ estravilan arătoriu, din carea dóue lanțe sunt fênaț ; b] un intravilan parochial ; c] una cânepișce ; d] birul dela. 180 case, câte una măsură cucuruz, sau dóue coróne ; e] din fonul bisericesc 14 măsuru grâu și f] stolele îndatinate dela 180 case.

Alesul capelan va folosi jumétate din venitul stipulat în punctul a—f avênd a suporta tot în aceia-și proporțiune și sarcinile publice civile și eclesiastice.

Recursele instruate conform Ș-lui 15, lit. b) din „Regulament“, adresate comitetului parochiei Agriș sunt

Emolumintele sunt: 1) În bani gata 300 fl. v. a. 2) Cuartir cu grădină și lemnele trebuincioase atât pentru sala de învățământ, cât și pentru învățătorii.

Aspiranții la acest post au a-și trimite recursurile lor provezute cu toate documentele recerute subscrisului în Lugasiul de sus p. u. Élesd și adresate comitetului parochial nu altcum a-se presenta în vre-o Duminică ori serbatore la s. biserica din Botean, pentru de a-și arata desteritatea în cantarile bisericesti.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: TEODOR FILIP, m. p. protopresviter și inspector cercual de școle.

—□—

Pentru deplinirea a definitivă a duor etațiuni vacante învățătorești dela școlele gr. or. rom. din **Checia-română**, adică școla, mare de băeți și școlă mică mixtă cu termin de alegere de **30 zile dela prima publicare**.

Salariul anual împreunat cu stațiunea dela clasa mabăeți este:

1) În bani gata 240 fl., adică două sute patruzeci fl. v. a.

2) Doue jugere pământ arătoriu de clasa I după care alesul învățător va avea a suporta toate dările.

3) 20 chible grâu, adică douăzeci chible grâu parte curat parte secăreț și 5 chible, adică cinci chible de cucuruz.

4) (40 fl.) patruzeci florini v. a. relut pentru încălzit din carele alesul învățător va fi îndătorat a încălzi și o sală de învățământ.

5) Pentru participarea la conferințele învățătorești 5 fl. adică cinci florini v. a. și pentru scripturistică 5 fl. adică cinci florini v. a.

6) Pentru famulația școlei (b fl.) cinci fl. v. a. și 3 chible adică trei chible grâu.

7) Cortel liber și grădină de legume (jumătate din gradina școlei bătrâne.)

Salariul anual împreunat cu stațiunea dela clasa mică este:

1. În bani gata 220 fl., adică două sute douăzeci florini v. a.

2) Doue jugere pământurătoriu de clasa I după care alesul învățător va avea a suporta toate dările.

3) (20 chible) adică douăzeci chible grâu, parte curat, parte secăreț și 5 chible, adică cinci chible cucuruz.

4) 40 fl., adică patruzeci florini v. a. relut pentru încălzit, din care alesul învățător va fi îndătorat a încălzi și sala de învățământ.

5) Pentru participarea la conferințele învățătorești 5 fl., adică cinci florini v. a. și pentru scripturistică 5 fl., adică cinci florini v. a.

6) Pentru famulația școlei 5 fl., adică cinci fl. v. a. și 3 chible, adică trei chible grâu.

7) Cortel liber și grădină de legumi (jumătate din gradina școlei bătrâne). Învățătorii dela înmormentările care vor fi poftiți vor capeta câte 50 cr.

Dela recurenții se cere cel puțin 2 clase gimnasiale, reale ori civile, testimoniu preparandial și de calificățiune învățătorească, atestat despre conduită și capabilitatea de a poté propune în școlă limba măghiara în măsura cerută de lege.

La casu când nu s'ar infacișa învățătorii cu examen de calificățiune se admit în candidare și preparanți absoluți, cari într'un an de zile dela alegere vor avea a produce testimoniu de calificățiune.

Alesii învățătorii vor avea a provedé fără altă remunerațiune cantoralul bisericeii.

Recurenții instruindu-și astfel recursurile lor și adreșându-le comitetului parochial rom. gr. or. din **Checia-română**, le vor subșterne M. O. D. Paul Miulescu protopresbiter și inspector școlar în B.-Comlos, ér până la alegere au a-se presenta în vr'o Duminică ori serbatore în sfta biserica din loc spre a-și arăta desteritatea în cele cantorale.

Se observă că pentru cărătura materialului de încălzământ comuna bisericescă va da învățătorilor trăsuri gratuite pe teritoriul hotarului comunal.

Checia română în 28. August 1894.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: PAUL MIULESCU, m. p. protopresbiter și inspector de școle.

—□—

Pentru deplinirea stațiunii învățătorești dela școlă gr. or. din comuna **O-Homorog**, de nou se escrie concurs cu termin de alegere pe **25 Septemvre (7 Octomvre) a. c.**

Emolumintele: a) În bani număr 350 fl.; b) Venitele cantorali 40 fl.; c) Cortel în natură cu grădină de legume.

Recursurile ajustate conform prescrișelor Stat. Org. și §-lui 6 art. XVIII. din 1873, adresate comitetului parochial din O-Homorog se se tramita subscrisului în Oradea-mare, până inclusive în 22 Septemvre v. Avend recurenții în vre-o Duminică ori serbatore a se presenta în biserica din loc, spre a-și arăta desteritatea în cantare și tipicul bisericesc.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: TOMA PACALA, m. p. protopop și inspector școlar.

—□—

Se escrie concurs pentru deplinirea definitivă a stațiunii învățătorești gr. or. din **Zabaltiu**, cu terminul de alegere de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumintele anuale sunt: 1) Salariul 300 fl.; 2) Pentru 32 m. lemne 38 fl. 40 cr.; 3) Diurne pentru conferințe 10 fl.; 4) Paușal de scris 5 fl.; 5) Cuartir liber cu grădină. 6) 4 lanțe de pământ parte arătoriu, parte fânațiu.

Reflectantii au se dovedescă cualificațiunea prescrișă și se se presinte în vre-o Duminică ori serbatore spre a-și arăta în sft. biserica de acolo desteritatea în cant și tipic. Recursurile adresate comitetului parochial sunt a se trimite Reverendisimului D. Voicu Hamsea protopresviter și inspector tractual în (Lippa Temes-megye) Lipova.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: VOICU HAMSEA, m. p. protop. și inspector de școle.

—□—

Pentru indeplinirea postului de paroch, la parochia gr. or. de clasa III. din **Fadimac**, se escrie concurs cu termin de alegere pe ziua de **2/14 Octomvre a. c.**

Emolumintele sunt: Una sesiune de 30 jugere parte arătoriu, parte fânate; intravilan parochial; dela 180 numeri de case câte $\frac{1}{4}$ meți de cucuruz în bombe și stola usuată aici.

Recursurile cuviincios ajustate să se tramite părintelui protopop tractual George Creciunescu în Belincz, p. u. Kiszetó; având recurenții în vre-o Duminică ori serbatore a se presenta în biserica locală, spre a-și arăta desteritatea în cântări ori cuvântări bisericesti.

Din incredințarea comitetului parochial:

G. Creciunescu, m. p.

protopop.